

MỘT SỐ GIẢI PHÁP XÂY DỰNG XÃ HỘI HỌC TẬP Ở XÃ TÀ XÙA, HUYỆN BẮC YÊN, TỈNH SƠN LA

BÙI CHÍNH

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội
Email: bchinh@daihocthudo.edu.vn

Tóm tắt: Xây dựng một xã hội học tập có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong lộ trình hướng tới một xã hội tiến bộ và phát triển bền vững, nhưng đó là một quá trình cần vượt qua nhiều khó khăn và thách thức. Việt Nam có 54 dân tộc anh em. Nếu các tỉnh miền núi và các vùng dân tộc không cùng nhau học tập, xây dựng xã hội học tập thì Việt Nam sẽ không thể xây dựng thành công là một xã hội học tập. Bài viết đề xuất một số giải pháp xây dựng xã hội học tập tại xã Tà Xùa - xã vùng cao chủ yếu là người dân tộc Mông sinh sống ở huyện Bắc Yên, tỉnh Sơn La.

Từ khóa: Giải pháp; xây dựng; xã hội học tập; xã Tà Xùa; huyện Bắc Yên; tỉnh Sơn La.

(Nhận bài ngày 10/4/2017; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 29/4/2017; Duyệt đăng ngày 25/6/2017).

1. Đặt vấn đề

Tây Bắc gồm các tỉnh miền núi cao và biên giới rất dài với Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào và Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa. Tây Bắc là phen dậu phía Đông - Tây của Tổ quốc Việt Nam. Các tỉnh Tây Bắc đều có đặc điểm chung với các tỉnh miền núi khác là địa bàn chia cắt, nhiều dân tộc cư trú phân tán, giao thông khó khăn, trình độ dân trí thấp, phong tục tập quán lạc hậu chưa xóa bỏ hết, tệ nạn ma túy trầm trọng, đời sống vật chất và tinh thần tuy đã được cải thiện nhưng thấp hơn mức trung bình cả nước. Trong những năm qua, Đảng và Chính phủ đã có nhiều chủ trương, chính sách, đầu tư ưu tiên phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Nhân dân các dân tộc đoàn kết, kiên cường khắc phục mọi khó khăn để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, giành được nhiều thành tựu to lớn về cơ bản và xóa được đói, giảm được nghèo, đời sống vật chất và tinh thần được cải thiện rõ rệt. Nơi đây đã xóa được nạn mù chữ, nếp sống văn hóa được xây dựng, bản chất tốt đẹp được phát huy; an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được giữ vững. Tuy nhiên, điểm xuất phát thấp, nhiều khó khăn do lịch sử để lại là rào cản cho sự phát triển của Tây Bắc. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, Tây Bắc muốn thoát khỏi đói nghèo, muốn đất nước giàu mạnh phồn vinh thì phải bằng mọi cách nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Để làm được điều đó thì phải khuyến học, khuyến tài, xây dựng xã hội học tập. Xã hội học tập là một xã hội mà mọi lứa tuổi đều học, mọi dân tộc, mọi loại hình lao động đều học, học một cách tự nguyện, học thường xuyên, học suốt đời, học bằng nhiều hình thức để sống, lao động, làm việc, để làm người, để phát triển cộng đồng.

2. Một số giải pháp xây dựng xã hội học tập đối với xã Tà Xùa, huyện Bắc Yên, tỉnh Sơn La

Việt Nam có 54 dân tộc anh em, bao gồm rất nhiều sắc tộc, dân tộc thiểu số. Nếu các tỉnh miền núi và các vùng dân tộc không cùng nhau học tập, xây dựng xã hội

học tập thì Việt Nam không trở thành một xã hội học tập. Xây dựng xã hội học tập ở vùng dân tộc thiểu số các tỉnh Tây Bắc là một trong những giải pháp khắc phục khó khăn, nâng cao dân trí, phát triển xã hội, trong đó có xã Tà Xùa, huyện Bắc Yên, tỉnh Sơn La.

Thực hiện chủ trương của Đảng và Chính phủ xây dựng xã hội học tập là nhiệm vụ của toàn xã hội - phong trào khuyến học, khuyến tài, xây dựng xã hội học tập đang lan tỏa, sôi động và hiệu quả ở khắp các tỉnh, thành trong cả nước và giành được nhiều thành quả vô cùng to lớn. Tuy nhiên, ở vùng núi và vùng đồng bào các dân tộc thiểu số còn quá nhiều khó khăn.

Trong một thời gian đi thực tế khảo sát ở huyện Bắc Yên và thăm xã Tà Xùa (chủ yếu là đồng bào dân tộc Mông, ngoài ra còn có người Mường, người Thái...), chúng tôi đề xuất một số giải pháp xây dựng xã hội học tập ở xã Tà Xùa, huyện Bắc Yên, tỉnh Sơn La.

Xây dựng xã hội học tập là nhiệm vụ của toàn Đảng, toàn dân, các cấp, các ngành. Các bước xây dựng mô hình xã hội học tập ở cơ sở xã, phường, thị trấn đã được Trung ương Hội Khuyến học Việt Nam hướng dẫn chỉ đạo. Tuy nhiên trong hoàn cảnh thực tế địa phương thì mục tiêu và mô hình ở một xã vùng cao của người Hmông nói riêng và của các dân tộc thiểu số cần phải xác định, thiết lập phù hợp. Từ đặc điểm địa dư, kinh tế, xã hội và thực trạng tình hình học tập ở xã Tà Xùa - một xã vùng III - huyện Bắc Yên, địa hình chia cắt, giao thông rất khó khăn. Số hộ đói nghèo còn 40%. Số người mù chữ trong độ tuổi lao động còn trên 500 người (12,6%) trong đó có cả cán bộ đảng viên, còn 4 trường bản và 2 trường ngành của xã chưa biết chữ. Cả xã có 14 bản, các bản đều ở cách xa nhau. Bản cách trung tâm xã phải đi bộ mất 2 ngày không thể tổ chức trường lớp tập trung ở tại trung tâm xã. Để xây dựng mô hình xã hội học tập ở xã cần phải:

1/ Có Nghị quyết của Đảng ủy về xây dựng xã học

tập Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân xã; Dành ngân sách hợp lí cho việc xây dựng cơ sở vật chất của các cơ sở giáo dục thuộc thẩm quyền quản lí của địa phương; Hỗ trợ về cơ sở vật chất cho các đoàn thể ở xã mở lớp tập huấn; Chọn cử cán bộ có phẩm chất, năng lực, có kinh nghiệm về giáo dục đào tạo tham gia vào các chức danh lãnh đạo Hội Khuyến học và trung tâm học tập cộng đồng; Thực hiện nghiêm túc có hiệu quả tiêu chí gia đình học tập, dòng họ học tập, khu dân cư học tập mà Trung ương đã ban hành.

2/ Hoàn thiện hệ thống giáo dục của xã là tiền đề của xã hội học tập gồm: nhà trẻ, mẫu giáo, tiểu học, trung học cơ sở; các lớp xoá mù chữ và bổ túc văn hoá để nhân dân các dân tộc trong xã ai cũng đọc thông, viết thạo, làm được 4 phép tính cộng trừ, nhân, chia, một số thanh niên học lên trung học phổ thông, học nghề, học cao đẳng, đại học.

Quản trịet trung tâm học tập cộng đồng là một thiết chế quan trọng của hệ thống giáo dục quốc dân. Mở các lớp học cộng đồng ở từng bản để bảo đảm cho nhân dân có thể đi lại, học tập, đảm bảo ai cũng được học hành.

3/ Triệt để khai thác sử dụng phát huy tác dụng của nhà văn hoá bản, xã để nhà văn hoá bản, xã thực sự là một thiết chế trong mô hình xã hội học tập của địa phương.

Xây dựng các loại hình học tập ở xã gồm:

- Các loại hình học tập cho nông dân.
- Các loại hình học tập cho thanh niên.
- Các loại hình học tập cho phụ nữ.
- Các hình thức học tập cho người cao tuổi, người về hưu.
- Các hình thức học tập cho cựu chiến binh.
- Các hình thức học tập cho người khuyết tật.
- Các hình thức học tập trong dòng họ.
- Các hình thức học tập trong đơn vị hành chính xã.
- Các hình thức học tập ở cụm dân cư, bản, tổ, tiểu khu.

4/ Hình thành nếp “văn hoá học tập” cho mọi người: Để hình thành một xã hội học tập trước hết phải có người học, cả xã hội đi học, cấp uỷ và chính quyền các cấp quan tâm chỉ đạo, các đoàn thể, các cơ quan truyền thông tham gia tuyên truyền vận động cho mọi người dân ý thức được việc cần phải học, phải tự nguyện học, học thường xuyên, học suốt đời; cần làm cho họ thấy được lợi ích của việc học để từ đó hình thành thói quen, một nhu cầu không thể thiếu về việc học. Trong đó cán bộ lãnh đạo càng cao càng gương mẫu học tập.

Ngành Giáo dục cần liên tục đổi tư duy về chức năng quản lí giáo dục. Bố trí, chỉ đạo, giao nhiệm vụ và có cơ chế, chính sách cho giáo viên ở xã, bản có 2 nhiệm vụ: Giảng dạy trong trường phổ thông và dạy xoá mù, bổ túc văn hoá. Phối hợp chặt chẽ với Hội Khuyến học và các ngành trong hoạt động khuyến học, khuyến tài và đẩy mạnh xã hội hoá giáo dục.

Phát huy thế mạnh và những ảnh hưởng xã hội tích

cực của Hội Khuyến học các cấp: Củng cố Hội khuyến học xã và các chi hội khuyến học ở các bản vững mạnh. Hỗ trợ tích cực và hiệu quả các nhà trường; động viên trẻ đến trường học tập tốt, không bỏ học; Thực hiện thật tốt cuộc vận động “Xây dựng gia đình học tập, gia đình tú tài, gia đình cử nhân, gia đình thạc sĩ” trong xã bảo đảm 90% gia đình đăng kí và 70% gia đình đăng kí đạt tiêu chuẩn, được công nhận là gia đình học tập; Xây dựng dòng họ học tập với các tiêu chí rõ ràng (chẳng hạn như quy ước của dòng họ Tráng bản Hua Tạt, xã Vân Hồ, huyện Mộc Châu: 100% người từ 6 đến 35 tuổi phải biết chữ, học nghề; Giành 5% đất cho nhà trường, lớp học; 80% người lớn tham gia học tập ở trung tâm học tập cộng đồng; Cho con gái đi học như con trai, học liên tục, không bỏ học); Xây dựng Quỹ Khuyến học bình quân 10.000đ/người; Tham gia tích cực xây dựng trung tâm học tập cộng đồng ở xã và lớp học công đồng ở các bản để ai cũng được học hành; Xây dựng Quỹ Khuyến học của xã, bản, dòng họ ngày càng tăng; Vận động bà con người của bản, của xã, của dòng họ thoát li công tác ở huyện, ở tỉnh hàng năm gửi tiền và quà về quê hương tặng cho Quỹ Khuyến học; Mỗi gia đình nuôi thêm 01 con gà, trồng thêm 01 cây chuối (hoặc cây ăn quả) với ý thức thu hoạch ủng hộ quỹ, ngoài ra có kế hoạch chi tiêu, tiết kiệm để có vốn cho con ăn học; Việc trao giải thưởng khuyến học sẽ được tổ chức vào tết Độc lập mừng 2-9 hàng năm hoặc tổ chức vào ngày hội lớn của đồng bào dân tộc.

5/ Đối với đội ngũ cán bộ cơ sở người dân tộc thiểu số. Cần tập trung đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ văn hoá, chuyên môn nghiệp vụ, quản lí hành chính nhà nước, lí luận chính trị đối với cán bộ, công chức xã, phường, thị trấn người dân tộc thiểu số, phấn đấu đạt được: Về văn hoá: 100% cán bộ chuyên trách giữ chức vụ qua bầu cử có trình độ tốt nghiệp trung học cơ sở trở lên, trong đó 60% tốt nghiệp trung học phổ thông; về chuyên môn nghiệp vụ: 100% cán bộ chuyên trách giữ chức vụ qua bầu cử và công chức chuyên môn được đào tạo, bồi dưỡng về chuyên môn nghiệp vụ theo chức danh quy định, trong đó 50% có trình độ trung cấp trở lên; về lí luận chính trị: 100% cán bộ chuyên trách giữ chức vụ qua bầu cử và công chức chuyên môn được đào tạo bồi dưỡng đạt trình độ sơ cấp trở lên, trong đó 40% có trình độ trung cấp; về quản lí hành chính nhà nước: 100% cán bộ chủ chốt được đào tạo, bồi dưỡng kiến thức quản lí hành chính nhà nước; về tin học văn phòng: 100% cán bộ, công chức được bồi dưỡng kiến thức về tin học văn phòng.

6/ Đa dạng hoá các loại hình giáo dục thường xuyên, hệ chính quy và không chính quy ở vùng dân tộc thiểu số. Cần nhanh chóng mở rộng các loại hình đa dạng và rộng khắp. Cần quan tâm nâng cao chất lượng và phát triển số lượng các loại hình học tập ngắn hạn ở trung tâm học tập cộng đồng, trung tâm giáo dục thường xuyên, trung tâm dạy nghề... Đối với đồng bào các dân tộc thiểu số, hiện nay trung tâm học tập cộng

đồng là mô hình học tập phù hợp, vì ở đó người dân có thể học ở mọi nơi, mọi lúc (trên lớp, ngoài rừng, đầu bờ ruộng...). Khi họ có nhu cầu tìm hiểu và bổ sung kiến thức như: Trồng trọt, chăn nuôi, trồng rừng, khai thác, chế biến lâm sản, bảo vệ rừng và các nguồn lợi thủy hải sản, các ngành nghề tiểu thủ công nghiệp...

Mô hình học tập cộng đồng không đòi hỏi quá cao về người dạy, có thể thầy dạy là “người có kinh nghiệm” ở ngay trong làng bản mà họ sinh sống; tri thức cũng có lúc không cần phải bằng sách vở mà bằng chính kinh nghiệm của họ. Với cách làm như vậy để “... nhanh chóng xây dựng cơ cấu nguồn nhân lực hợp lí về ngành nghề, trình độ đào tạo, vùng dân tộc, vùng miền...”.

3. Kết luận

Hình thức học tập cộng đồng sẽ là nơi góp phần giúp người lao động biết cách xoá đói, giảm nghèo, từng bước nâng cao chất lượng cuộc sống, phấn đấu làm giàu chính đáng thông qua truyền nghề và dạy nghề ngắn hạn, góp phần thúc đẩy thực hiện cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hoá” và thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở đối với vùng đồng bào các dân tộc thiểu số, trong đó có xã Tà Xùa, huyện Bắc Yên, tỉnh Sơn La.

Bên cạnh đó, để các trung tâm học tập cộng đồng hoạt động tốt, góp phần tạo dựng các hình thức học tập phù hợp cho người lao động dân tộc thiểu số, không thể thiếu được một đội ngũ đông đảo những người có khả năng và nhiệt tình để dạy những cái mà cộng đồng cần. Song song với nó là xây dựng những nội dung phù hợp cho từng loại đối tượng, từng cấp trình độ, từng vùng miền và từng vùng dân cư, từng loại ngành nghề. Có như vậy mới thu hút được mọi người dân tham gia vào quá trình học tập, hình thành trên thực tế xã hội học tập ở vùng các dân tộc thiểu số như tỉnh Sơn La.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Phạm Tất Dong, *Đổi mới tư duy về một xã hội học tập*, Tạp chí Thế giới trong ta, số 460-465, năm 2016.
- [2]. Trần Luyện, (2013), *Xây dựng xã hội học tập tại xã Tà Xùa - một xã vùng cao của đồng bào Mông huyện Bắc Yên, tỉnh Sơn La*, Kỷ yếu Hội nghị: Hướng tới xã hội học tập: Hỗ trợ chất lượng dạy và học tại Việt Nam, VVOB Việt Nam.
- [3]. Nguyễn Thành Vinh, *Xây dựng xã hội học tập cho người lao động ở vùng dân tộc thiểu số*, Tạp chí Cộng sản, năm 2012.

SOLUTIONS FOR DEVELOPING LEARNING SOCIETY AT TA XUA COMMUNE, BAC YEN DISTRICT, SON LA PROVINCE

Bui Chinh
Hanoi Metropolitan University
Email: bchinh@daihocthudo.edu.vn

Abstract: *Building up a learning society is especially important in the roadmap towards a progressive and sustainable society, but it is a process that needs to overcome many difficulties and challenges. Vietnam has 54 ethnic groups. If uplands and ethnic minority areas do not try to study and to build a learning society, then Vietnam will not be able to successfully build a learning society. The article proposes a number of measures to build learning society in Ta Xua commune - an upland commune where Mong is the main ethnic group living there in Bac Yen district, Son La province.*

Keywords: *Solution; build up; learning society; Ta Xua commune; Bac Yen district; Son La province.*